

ефективний. Виконання умов кожного із зазначених етапів дозволить врахувати специфічні особливості кожного окремого підприємства: галузеві особливості організаційно-правові, технологічні та виробничі зокрема.

Висновки. Реалізація механізму оцінки системи економічної безпеки нами пропонується в три послідовні етапи. Кожен із зазначених етапів повинен врахувати специфічні особливості та сучасні реалії функціонування українських підприємств, промислових зокрема. Для здійснення оцінки системи економічної безпеки нами пропонуються кількісні методи, які є простими у обчисленні та наочними і доступними для сприйняття. Дані методи дозволять оцінити як кожен окрему складову так і систему економічної безпеки в цілому. Важливим моментом є визначення критеріїв оцінки, які нададуть змогу оцінити не тільки ступень захисту, а й ефективність використання, конкурентні переваги складових економічної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Белоус Н.Д. Теоретичне узагальнення економічної безпеки підприємств // Вісник Хмельницького національного університету: Науковий журнал 2.2012, Економічні науки, – Хмельницький, 2012, № 2, Т.1 (186) Фахове видання
2. Белоус Н.Д. Теоретичне узагальнення складових та факторів формування економічної безпеки підприємств // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія Економічні науки. – Вінниця: ВНАУ, 2012. – Випуск 1 (56). – Том 3. Фахове видання
3. Гайдук І. С. // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 28(1). - С. 33-40.
4. Гудзинський О. Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О. Д. Гудзинський, Г. Г. Кірейцев, Т. М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. — 2008. — № 3. — С. 89–93.

РОЗРОБКА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ РОБОТІ З ПЕРСОНАЛОМ

Соловійов О. В., канд. екон. наук, доцент, Бродецький Д. І., магістр, Пашков Д. І., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

В сучасних умовах ринкової економіки України з особливою гостротою постає завдання забезпечення підприємницького середовища для розвитку відповідального бізнесу, захищеності прав та інтересів підприємців, демократизації соціально-економічних процесів. Вирішення цього завдання є важливим кроком задля досягнення сталого розвитку суспільства та економіки.

Українські підприємства змушені динамічно пристосовуватися до умов суспільно-політичної й економічної нестабільності, шукати шляхи вирішення проблем, які загрожують ефективному функціонуванню вітчизняних суб'єктів господарювання. Серед найважливіших із них є персонал, що відіграє ключову роль у конкурентоспроможності та ефективній діяльності будь-якої фірми. Найменша помилка, прорахунок, не кажучи вже про свідомий намір, або

некомпетентність можуть стати причиною втрат підприємства. За даними статистичних досліджень близько 51 % випадків економічних злочинів здійснюють співробітники компаній, а ефективна організація роботи з персоналом може майже на 60% знизити прямі та передбачити непрямі збитки фірми, пов'язані з людським фактором.

Останнім часом відбувається системна трансформація моделей управління персоналом у сучасних організаціях і на перший план виходять такі питання, як ефективна мотивація та стимулювання праці, формування лояльності працівників, динамічна оцінка та розвиток інтелектуального потенціалу як стратегічної основи конкурентоспроможності підприємства. Однією із новітніх тенденцій в управлінні персоналом є посилення уваги до проблем економічної безпеки системи управління персоналом, яка, по суті, пронизує усі основні функціональні підсистеми управління кадрами підприємства, забезпечує стабільне функціонування кадрової підсистеми організації, нейтралізує ризики в системі управління персоналом та сприяє досягненню поставлених перед організацією цілей економічного розвитку, у т. ч. і в кадровій сфері.

Кадрова безпека – це складова безпеки підприємства, що є кількісно-якісною характеристикою стану захищеності інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків, пов'язаних з персоналом та використання його людського, інтелектуального і соціального капіталу.

Кадрова безпека є комбінацією таких складових як: безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна безпека, професійна безпека, антиконфліктна безпека. Саме на цих складових повинна базуватись робота з персоналом підприємства спрямована на забезпечення його економічної безпеки. Крім того, особлива увага повинна приділятися попередженню загроз, пов'язаних з персоналом підприємства. До них належать:

- замах на фінансові та інші ресурси підприємства;
- дестабілізація організації, мікроклімату в колективі;
- здійснення таємної протиправної діяльності на підприємстві;
- розголошення конфіденційної інформації.

Основними елементами роботи з персоналом, що забезпечить захист підприємства від вище перелічених загроз повинні бути:

- загальне керівництво - централізоване управління персоналом; інформування персоналу щодо діяльності підприємства;

- юридичний супровід - представництво в органах судової влади з питань трудових спорів; розробка контрактів з персоналом підприємства; юридичне забезпечення безпечного найму та звільнення персоналу; участь у конфліктній комісії в трудових спорах; розробка посадових інструкцій та положень щодо захисту комерційної таємниці;

- технічне забезпечення - розробка комп'ютерних програм та безпеки комп'ютерних даних для системи кадрової безпеки;

- організація прийому та звільнення персоналу - психодіагностичне тестування персоналу при прийомі на роботу, звільненні та у процесі праці;

розробка соціограм, психограм, психологічних портретів нанятих працівників; проведення соціометричних досліджень; ведення бази даних особистих справ персоналу;

- забезпечення лояльності - проведення оперативного контролю робочих телефонних переговорів й електронної пошти співробітників; звітування по внутрішній безпеці персоналу керівництву підприємства; постійний моніторинг психологічного стану персоналу; профілактика поведінки, що відхиляється від норми (чутки, інтриги, привілеї, пільги, плітки); виявлення нелояльного персоналу й розслідування дій стосовно крадіжок, комерційного шпигунства, корупції; розробка та дотримання кодексу професійної поведінки;

- розвиток персоналу - розробка й реалізація програми психологічних тренінгів особистісного розвитку, згуртування, командних тренінгів; навчання персоналу загальним і спеціальним методам розпізнавання шахрайських дій, виявлення й запобігання неправомірних дій; навчання персоналу методам захисту інформації й інтелектуальної власності; навчання (інформування) співробітників правилам особистої безпеки та порядку колективних й індивідуальних дій в екстрених ситуаціях.

Це основні завдання, які повинна виконувати служба безпеки підприємства при роботі з персоналом для забезпечення як захищеності своїх працівників, так і захищеності від загроз, що пов'язані з ними.

Додаткового дослідження потребує розробка системи економічної безпеки підприємства, яка б передбачала чіткий розподіл функцій щодо роботи з персоналом та заходи попередження загроз, пов'язаних з персоналом. Внутрішніх факторів виникнення загроз кадровій безпеці на багато більше ніж зовнішніх, тому така система повинна бути перш за все орієнтована на управління кадрами на самому підприємстві.

Список використаних джерел

1. Кириченко О.А., Поскрипко Ю.А. Теоретичні засади системи економічної безпеки кадрового забезпечення суб'єктів господарської діяльності / О.А. Кириченко // Економіка та держава. – 2010. – №11. – С. 36-38.
2. Мица В.П. Кадрова політика на підприємстві: проблеми і перспективи [Текст] / В.П. Мица // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6. – С. 165-168.
3. Орехова К.В. Проблеми забезпечення кадрової безпеки підприємства / К.В. Орехова // Економіка, фінанси, право. – 2014. - №9 – С. 17-21.
4. Петрович Й.М. Основні складові механізму забезпечення ефективного виконання роботи персоналом [Текст] / Й.М. Петрович, М.Р. Леськів // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С.127-132.